

Achtergrond Coronavirus

En de winnaar is big pharma: hoe vaccinproducenten de pandemie bestrijden én megawinsten boeken

Een wetenschapper in het Duitse Maburg werkt aan de ontwikkeling van het mRNA-vaccin van BioNtech. Beeld Biontech

Pfizer stak het nooit onder stoelen of banken: net als met al zijn andere producten, wil de farmareus ook met zijn coronavaccin winst maken. Andere producenten beweren juist dat ze liever de wereld redden en daarom hun vaccin aan kostprijs verkopen. Hoe zit het nu echt?

JAN STEVENS 22 mei 2021, 03:00

p dinsdag 4 mei maakte Pfizer bekend dat het in de eerste drie maanden van 2021 voor 2,8 miljard euro aan coronavaccins had verkocht. Het vaccin is vandaag tot de voornaamste bron van inkomsten van het Amerikaanse farmaconcern uitgegroeid. Maar over hoeveel winst het precies oplevert, zwijgt Pfizer in alle talen. Volgens *The New York Times* zou de winst voor belastingen van het eerste kwartaal 737 miljoen euro bedragen. De krant gaat uit van een winstmarge van meer dan 20 procent.

Wereldwijd zijn er voor 2021 in totaal 780 miljoen dosissen besteld van het door Pfizer en het Duitse BioNtech ontwikkelde mRNA-vaccin. De aankoopprijs van een dosis in de VS wordt geschat op 16 euro; in de EU op 12 euro. Al zou die prijs inmiddels stevig in de lift zitten. Vlak voor zijn aftreden op 12 mei zei de Bulgaarse ex-premier Bojko Borisov dat de prijs van een Europese Pfizer-dosis gestegen was tot 19,5 euro: zo'n 62 procent extra in vier maanden tijd. Ter vergelijking: de Amerikaanse ngo Health Gap raamt de reële productiekosten van het Pfizer-vaccin op 1,5 à 2,5 euro per dosis.

Pfizer verwacht voor 2021 minstens voor 12 miljard euro aan vaccins te verkopen. Met een beetje geluk worden dat er 25 miljard. De totale jaarwinst zou dan schommelen tussen 3,2 miljard en 6,5 miljard euro.

Ook het vaccin van Moderna maakt gebruik van de nieuwe mRNA-technologie. Het Amerikaanse farmabedrijf rekent voor 2021 op een verkoop van 15 tot 17 miljard euro. Wereldwijd zijn er 677 miljoen dosissen besteld; Moderna hoopt af te kloppen op 800 miljoen shots. Net als bij Pfizer is ook bij Moderna alles over de winstmogelijkheden van het vaccin in nevelen gehuld.

Dankzij 'onze' staatssecretaris voor Begroting Eva De Bleeker (Open Vld) weten we wat België per dosis aan de vaccinproducenten moet betalen. Eind vorig jaar tweette ze per ongeluk de prijzen van de verschillende vaccins. Voor Moderna is dat 14,8 euro per dosis, waardoor dat vaccin meteen het duurste is. In de eerste drie maanden van dit jaar verkocht de producent 102 miljoen dosissen, goed voor een omzet van 1,5 miljard euro. De verkoop- en stockagekosten bedroegen 467 miljoen euro.

Het was al heel lang geleden, maar dit kwartaal boekte Moderna eindelijk nog eens winst: bijna 1 miljard euro. In het eerste kwartaal van 2020 leed het nog 102 miljoen euro verlies en had het bedrijf geen enkel gepatenteerd medicijn in aanbod.

Het coronavaccin van AstraZeneca is met 1,78 euro per dosis veruit het goedkoopste. Volgens de Zweeds-Britse multinational is het een bewuste ethische keuze om het vaccin tijdens de pandemie zonder winst te verkopen. Maar in oktober vorig jaar lekte de *Financial Times* een deal tussen AstraZeneca en een Braziliaanse producent om die deal te laten eindigen op 1 juli 2021.

Het vaccin van Johnson & Johnson (J&J), ontwikkeld door de Belgische divisie Janssen, kost 7 euro per dosis. J&J-topman Paul Stoffels verklaarde meermaals dat tijdens de pandemie het vaccin aan kostprijs verkocht wordt. Van alle beschikbare coronavaccins is dit voorlopig het enige waarbij één shot volstaat. In tegenstelling tot de vaccins van Pfizer en Moderna moet het niet extra gekoeld worden en kan het minstens drie maanden lang in een doorsnee koelkast bewaard worden. Daardoor is het zeer geschikt voor vaccinatie in armere landen. J&J mikte voor 2021 op een verkoop van ruim 8 miljard euro. Alleen raakt het door productieperikelen en meldingen van bijwerkingen slechts moeizaam uit de startblokken.

NOBELPRIJS

“Hoeveel farmabedrijven precies aan hun vaccins verdienen, is moeilijk te achterhalen”, zegt Leo Neels, als ex-CEO van belangenvereniging Pharma.be gepokt en gemazeld in de farmasector. “Het zijn beursgenoteerde ondernemingen die strikte publicatieregels volgen. Daarom vind je van hen vooral samengevoegde cijfers en zo goed als nooit gedetailleerde.”

De cijfers die farmabedrijven vrijgeven, zijn in de eerste plaats bedoeld voor aandeelhouders en beleggers. Totale transparantie is er zelden of nooit. Volgens gezondheidseconoom Dominique Vandijck (UGent) is dat typisch voor de sector.

“Het motto is: wat niet weet, niet deert. In normale omstandigheden wordt er op vaccins niet veel winst gemaakt. Ze vliegen nooit massaal de deur uit, want het zijn geen middelen die veel mensen móéten hebben, zoals bijvoorbeeld cholesterol- of bloeddrukverlagers. Al is dat bij deze coronapandemie natuurlijk anders. De coronavaccins zullen de farmabedrijven geen windeieren leggen. Dat blijkt al uit de resultaten van het eerste kwartaal van Pfizer. We zijn nog niet meteen van corona verlost; daar is het verdienmodel voor deze vaccins ook op gebaseerd. Want er is al sprake van een derde shot én van herhaalvaccins. De kans dat de coronavaccins blijvertjes zijn, is dus zeer groot.”

Mogen we de voorbije race naar de vaccins en de huidige vaccinatiecampagne ook beschouwen als een grote marketingcampagne voor de farma-industrie?

“Zeker”, zegt Vandijck. “Dit is het uitgelezen moment voor de sector om haar imago op te poetsen. Want door onder andere dat gebrek aan transparantie raakte dat de voorbije jaren toch een beetje besmeurd.”

’s Werelds grootste farmaconcern Pfizer maakte er nooit een geheim van dat het met zijn coronavaccin geld wil verdienen. “Dat merk je ook aan hun prijszetting”, zegt Vandijck. “In vergelijking met de prijzen van andere vaccins is 12 euro best veel. Alleen Moderna scoort hoger. AstraZeneca vraagt 1.78 euro, wat aanleunt bij de échte

perspectief te plaatsen: een vaccin tegen de griep kost 15 euro. Pfizer had dus nog veel meer kunnen vragen, toch koos het bedrijf ervoor dat niet te doen. Dat pleit voor hen, vind ik. Vóór Eva De Bleeker haar bewuste tweet de lucht instuurde, gokten wij zelfs op 30 euro per dosis. Wat meteen de kracht en het belang van onderhandelen op Europees niveau aantoont.”

Pfizer haalde zijn mosterd voor de ontwikkeling van het vaccin bij de Duitse start-up BioNtech van doktersechtpaar Ugur Sahin en Özlem Türeci. “BioNtech ligt aan de basis van de mRNA-technologie”, zegt Neels. “Het echtpaar is wat mij betreft nu kandidaat voor de Nobelprijs. Dertien jaar lang was BioNtech met zijn onderzoek naar mRNA vooral een verbrandingsoven voor geld van private investeerders én van de Duitse overheid, die hen met een half miljard euro subsidieerde.”

Pfizer

Opgericht in **1849**

Hoofdkantoor
New York

Aankoopprijs vaccins in EU

€12 /dosis
Pfizer-BioNTech

Aantal werknemers

78.500

CEO
Albert Bourla

Omzet (2020)

34 miljard
euro

Winst

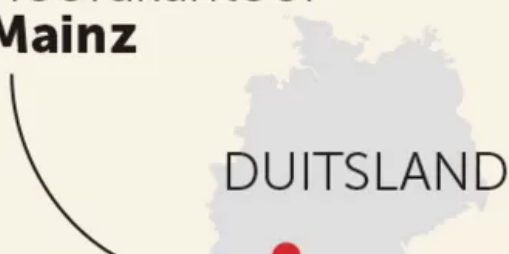
5,7 miljard
euro

BioNtech

Opgericht in **2008**

Hoofdkantoor
Mainz

BIONTECH

Aankoopprijs vaccins in EU

Aantal werknemers

1.320

CEO

Ugur Sahin

Omzet (2020)

482 miljoen
euro

Winst

15 miljoen
euro**Moderna**Opgericht in **2010**

VS

Hoofdkantoor
Cambridge
Massachusetts

moderna

Aankoopprijs vaccins in EU

€14,8 /dosis

Aantal werknemers

1.300

CEO

Stéphane Bancel

Omzet (2020)

658 miljoen
euro

Verlies

611 miljoen
euro

AstraZeneca

Opgericht in **1999**

Hoofdkantoor
Cambridge

AstraZeneca

Aankoopprijs vaccins in EU

€1,78 /dosis

Aantal werknemers

76.100

CEO
Pascal Soriot

Omzet (2020)

21 miljard
euro

Winst

4,3 miljard
euro

**Johnson
& Johnson**

Opgericht in **1886**

Beeld dm

Pfizer stelt dat het voor de ontwikkeling van zijn vaccin bewust geen cent steun van Operation Warp Speed van de Amerikaanse overheid wou. Vergeten ze gemakshalve dat halve miljard van de Duitsers?

“Nee”, antwoordt Neels. “Die Duitse overheidssteun had niets met de ontwikkeling van het Pfizer-vaccin te maken. Ze was bedoeld voor BioNtechs klinische onderzoeken naar mRNA-medicijnen tegen kanker. De lat voor goedkeuring van geneesmiddelen door de Amerikaanse Food and Drug Administration (FDA) en het Europese Geneesmiddelenagentschap (EMA) ligt zeer hoog. Klinische onderzoeken kosten daarom ook handenvol geld. Bij de start van de pandemie was er wel contact tussen Pfizer en BioNtech. De stichters lieten weten dat hun mRNA-technologie misschien geschikt was voor het vaccin. De verdere research werd aan de wetenschappers van Pfizer overgelaten. Omdat zij zoveel kennis hebben, konden ze in

Sinds de start in 2008 draaide BioNtech verlies; in 2020 boekte het bedrijf plots winst. Neels: “Pfizer stortte toen een licentievergoeding voor de mRNA-technologie, voor het gebruik van hun intellectuele eigendom of patent.”

TRIPS

Anne Delespaul is huisarts bij Geneeskunde voor het Volk in Deurne. Ze is ook de bezielster van het Europese burgerinitiatief (EBI) Right to Cure. “Burgers uit de Europese Unie hebben het recht zich rechtstreeks tot de Europese Commissie te wenden met een EBI om een concrete wetswijziging voor te stellen”, zegt ze. “Om een initiatief door de Commissie in overweging te laten nemen, moeten minstens één miljoen mensen uit de hele EU het ondertekenen. Met ons EBI Right to Cure willen we bereiken dat coronavaccins een publiek goed worden die voor iedereen toegankelijk zijn. De patenten van farmaciebedrijven moeten daarom worden opengebroken.”

Volgens Delespaul en haar medestanders werken patenten monopolies in de hand, waardoor farmagiganten de geneesmiddelenmarkt naar hun hand zetten.

De internationale afdwingbaarheid van een patent is nog heel recent. In 1994 ondertekenden 123 landen in Marrakech de door de Wereldhandelsorganisatie uitgeschreven Agreement on Trade-Related Intellectual Property Rights (TRIPS). De TRIPS-akkoorden legden de wereldwijde minimumregels voor de patentwetgeving rond intellectuele eigendom vast. Op 9 juli 1982 gaf niet toevallig Barry MacTaggart, de toenmalige grote baas van Pfizer, met een opiniestuk in *The New York Times* het schot voor de boeg voor die internationale regelgeving. Aanleiding was de vermeende diefstal van bedrijfsgegevens van computergigant IBM door Japanse zakenlui. De diefstal van Amerikaanse technologie én van Pfizers antibioticum doxycycline moest dringend een halt worden toegeroepen.

De inkt van de TRIPS-akoorden was nog niet droog, toen eind jaren 90 Zuid-Afrika ze onder druk van de aids-epidemie alweer de wacht aanzegde. De eerste aidsremmers waren peperduur en

Honderdduizenden stierven aan aids. De toenmalige Zuid-Afrikaanse president Nelson Mandela legde TRIPS naast zich neer en tekende een wet die het mogelijk maakte om goedkopere generieke aidsremmers uit Brazilië te importeren. De Amerikaanse overheid dreigde met economische sancties tegen Zuid-Afrika en 39 farmabedrijven spanden een proces aan. Na wereldwijd protest stopten ze hun rechtszaak en lieten zij de import van generieken toch toe.

“De aidsremmers voor Zuid-Afrika was zeker een schandaal”, geeft Neels toe. “Ik heb dan ook begrip voor ethische kritiek op patenten. Maar wat ik niet begrijp is dat naar aanleiding van dat incident van twintig jaar geleden de hele farma-industrie vandaag nog steeds met de vinger wordt gewezen.”

Volgens Neels waren er zonder patenten nu geen vaccins die ons tegen covid beschermen. “Van zodra een bedrijf een patent neemt, geeft het ook zijn kennis vrij. Sommigen nemen bewust geen patent omdat zo hun kennis niet geregistreerd wordt. Anderen mogen op jouw patent voortbouwen. Het enige wat jij dan in ruil vraagt, is een monopolie voor het commercieel gebruik voor 25 jaar. Toen de BioNtech-stichters mRNA registreerden en patenteerden wisten ze nog niet of ze blik of goud in handen hadden. Het patent maakt het mogelijk dat ze 25 jaar lang hun zwaar bevochten kennis kunnen exploiteren. Ze hebben zelf geen productiecapaciteit en doen daarom beroep op Pfizer. Wat is daar fout aan?”

Dominique Vandijck (gezondheidseconoom UGent): 'We zijn nog niet van corona verlost; daar is het verdienmodel ook op gebaseerd. Er is al sprake van een derde shot én herhaalvaccins.' Beeld AP

TORENHOGE STANDAARDEN

In tegenstelling tot Leo Neels heeft Anne Delespaul geen vertrouwen in big pharma. “De productiekosten van hun vaccins zijn grotendeels betaald door de gemeenschap”, zegt ze. “De oorspronkelijke technologie werd vaak aan universiteiten ontwikkeld. AstraZeneca kreeg 1,9 miljard dollar aan subsidies van de Amerikaanse en Britse overheden en internationale instellingen. De EU kocht in maart al vaccins die nog ontwikkeld moesten worden. Als ze er nooit gekomen waren, was dat geld foetsie. Farmabedrijven kregen een blanco cheque: ze hebben geen enkele verplichting om hun contracten of onderzoeksresultaten te delen en bepalen zelf de prijs.”

Delespaul vindt dat de aankoopprijs een weerspiegeling zou moeten zijn van de onderzoeks- en productiekosten. “Alleen zijn die gegevens geheim. Als het klopt dat Pfizer nu 19,5 euro per dosis vraagt, wordt hun marge wel zeer groot. Voorlopig houden ze zich nog in, maar dat blijft niet duren. Al die farmabedrijven laten hun investeerders nu al weten: van zodra de pandemie een ‘gewone’ besmettelijke ziekte wordt, evolueren we naar ‘gewone’ marktconforme prijzen. Een vaccin zal dan tussen de 100 en 150

“Dat de farma-industrie de vaccins op kosten van de gemeenschap ontwikkeld heeft, is te kort door de bocht”, vindt Vandijck. “Ze werden inderdaad met gemeenschapsgeld ondersteund, maar ze investeerden zelf ook fors. Ze slaagden erin om in een recordtijd goed werkende vaccins op de markt te brengen. Dat had ook drie jaar langer kunnen duren.” Vandijck is een groot voorstander van patenten. “Zij zijn juist ontzettend belangrijk voor de innovatie in de farma. Het risico bestaat dat we ooit nog eens razendsnel een vaccin tegen een pandemie nodig zullen hebben. Patenten maken die race tegen de klok mogelijk. Als farmabedrijven hun intellectuele eigendomsrechten zomaar moeten opgeven, zullen ze in de toekomst niet veel zin meer hebben om nog nieuwe middelen te ontwikkelen.”

Delespaul is ervan overtuigd dat enkel het openbreken van patenten de wereldwijde vaccinproductie een stevige boost kan geven.

“Vandaag is amper de helft van de totale productiecapaciteit in gebruik. Terwijl vaccinatie van het allerhoogste belang is voor de heropstart van het normale sociale en economische leven. Maar ook voor het psychische welzijn van mensen. In mijn huisartsenpraktijk merk ik elke dag de vreselijke gevolgen van het sociale isolement door corona. Snelle vaccinatie is nodig om het virus klein te krijgen. Hoe langer we wereldwijd treuzelen met vaccineren, hoe meer kansen het virus heeft om te muteren.”

Op 14 maart publiceerde *Politico* een lijst van bedrijven die hun diensten aan de farmaceuten aanboden om coronavaccins te produceren. Biolyse Pharma in Canada, Incepta Vaccine in Bangladesh, Teva in Israël en Bavaria Nordic in Denemarken kregen allemaal nul op het rekest. “Terwijl die ondernemingen binnen drie tot zes maanden kunnen beginnen produceren”, zegt Delespaul.

“Er wordt gedaan alsof vaccins elders produceren een fluitje van een cent is, maar dat is niet zo”, reageert Neels. “Precies omdat de normen van de FDA en het EMA zo extreem hoog liggen. Het gerenommeerde AstraZeneca hoopte de productie voor het vaccin te kunnen opdrijven in een nieuwe Waalse fabriek. Dat lukt voorlopig niet omdat die fabriek niet door de FDA erkend raakt. Een productiefaciliteit voor vaccins opstarten, is ontzettend moeilijk. De

permitteren. Sanofi/GSK is wereldleider in vaccins. Tot vandaag hebben zij geen coronavaccin; dat wordt pas in 2022 verwacht. Ze hebben bij het EMA net de eerste horde genomen. Niet omdat ze te lang getreuzeld hebben, maar omwille van die torenhoge standaarden. Terecht, want we willen toch allemaal veilige vaccins?”

LEES OOK

Opheffen patenten is in deze pandemie een zaak van mensenrechten

Zij testen de coronavaccins: ‘Veel mensen zijn in de war, maar de vaccins zijn veilig’

Hoe kiezers van Groen en Vlaams Belang elkaar vinden in vaccin-scepsis

MEER OVER GEZONDHEID ECONOMIE, BUSINESS EN FINANCIËN ZIEKTEN BIONTECH ASTRAZENECA EUROPESE UNIE
EMA ZUID-AFRIKA JAN STEVENS

IN HET NIEUWS

• **Liveblog** Oekraïne

Live - Russisch president Poetin: 'No-fly zone betekent oorlog'

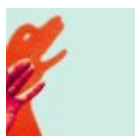
Net binnen

[meer >](#)

14:49 uur

'Sussen mag, liegen niet' is misschien een goede leidraad om met kinderen over de actualiteit te praten

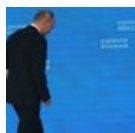
14:37 uur

De nieuwe Brusselmans: nonsens met een streepje ernst ★★☆☆☆

14:00 uur

Fenomenale Lotte Kopecky wint Strade Bianche na spannend duel met Annemiek van Vleuten

13:00 uur

In de Russische propaganda-oorlog lijkt Poetin een ander universum op te voeren

12:29 uur

Vlaanderen geeft 1.000 euro aan steden en gemeenten per opvangplaats voor Oekraïense vluchtelingen

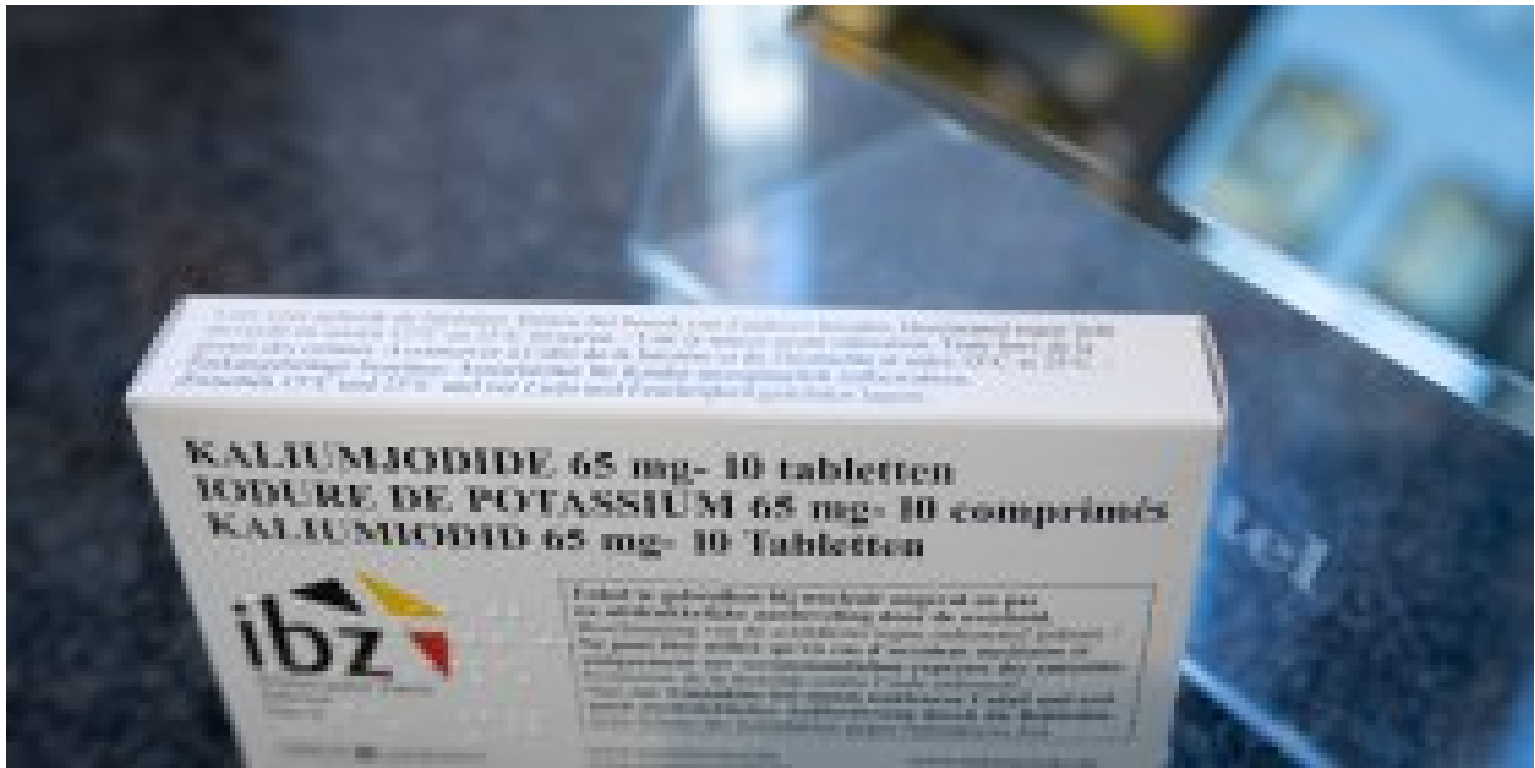
11:04 uur

'Tot 1.000 extra Russische huurlingen naar Oekraïne'

Analyse
Oorlog in Oekraïne

In de Russische propaganda- oorlog lijkt Poetin een ander universum op te voeren

Nieuws Volksgezondheid

‘Wie ouder is dan 40 jaar, slikt ze beter niet’: apothekers waarschuwen bij rush op jodiumpillen

Best gelezen

MEER >

- 1 ‘Elk moment kan Poetin beslissen om oligarchen hun vrijheid of zelfs hun leven te ontnemen’
- 2 De bal ligt in het kamp van de NAVO, maar die worstelt: wat is de volgende stap?
- 3 Live - Russisch president Poetin: ‘No-fly zone betekent oorlog’

MEER IN HET NIEUWS ▼

Neem een abonnement op De Morgen

Algemeen

[Contacteer ons](#)

[Adverteren](#)

[Vacatures](#)

[Privacybeleid](#)

[Abonnementsvoorwaarden](#)

[Gebruiksvoorwaarden](#)

[Cookiebeleid](#)

[Cookie-instellingen](#)

[Wedstrijdreglement](#)

Service

[Lezersservice](#)

[Mijn account](#)

[Abonneren](#)

[Webshop](#)

[Audiokrant](#)

Volg De Morgen

[Facebook](#)

[Twitter](#)

[Instagram](#)

[Nieuwsbrieven](#)

[RSS-feeds](#)

[Android apps](#)

[iOS apps](#)

[Digitale krant](#)

Navigeer

[Zoeken](#)

[Archief](#)

Op alle artikelen, foto's en video's op demorgen.be rust auteursrecht. Deeplinken kan, maar dan zonder dat onze content in een nieuw frame op uw website verschijnt. Graag enkel de titel van onze website en de titel van het artikel vermelden in de link. Indien u teksten, foto's of video's op een andere manier wenst over te nemen, mail dan naar info@demorgen.be

DM.
Start

Editie

Best gelezen

Zoeken

Service

go

LICENSE PUBLISH

cin internet